



Geachte lezer,

In deze week van herdenking van oorlogsslachtoffers en van bevrijding, een foto van een wilskrachtige scholiere, Sabine Fröhlich. Zij loopt met de vlag van het Amsterdamse Heilig Hart meisjeslyceum in haar handen



voorop in een bevrijdingsoptocht van haar medescholieren in de meidagen van 1945. Sabine, een joods-katholieke leerlinge van dit lyceum (het huidige Fons Vitae) was die dag na een onderduik van twee jaar op een oude fiets, met fietsbanden van stukgesneden autobanden, vanuit haar onderduikadres in de kop van Noord-Holland

(Bovenkarspel) terug naar Amsterdam gefietst. Daar zocht ze als eerste haar lerares Agnes Scholte en haar schoolvriendinnen op met wie ze aldus de bevrijding vierde.

“Zij loopt met de vlag in haar handen voorop in de bevrijdingsoptocht”

In deze nieuwsbrief een bijdrage over het Fons Vitae, de eerste middelbare katholieke school in Amsterdam die meisjes op de universiteit zou voorbereiden en zo zou bijdragen aan de emancipatie van katholieke vrouwen. Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van deze school verscheen onlangs een boek, waaruit de informatie in deze nieuwsbrief over Sabine Fröhlich en over haar school grotendeels is geput.

Al vrij snel worden scholen geconfronteerd met maatregelen van de bezetter en van het ministerie van Onderwijs. Zo moeten boeken uit de schoolbibliotheek verwijderd worden van joodse auteurs en van andere auteurs waarvan de boeken door de Duitsers verboden werden. In oktober 1940 volgden de eerste anti-joodse maatregelen. Toen moesten

Inhoud:

Inleiding



Katholieke vrouwen
op weg naar de
macht: 100 jaar
Fons Vitae Lyceum



Uitnodiging
studiedag 'Europa,
méér dan een
economische
eenheid, door het
Centrum voor de
Sociale leer van de
Kerk

alle joodse leraren ontslagen worden. Omdat het Fons Vitae als school van een katholieke congregatie geen joodse leraren had, raakte deze maatregel het Fons Vitae niet. Een jaar later (augustus 1941) werd echter vereist dat alle joodse scholieren in afzonderlijke joodse scholen moesten worden ondergebracht. Vooral in Amsterdam had deze maatregel grote gevolgen: het Montessori Lyceum, het Amsterdams Lyceum en het Vossius Gymnasium verloren tenminste een derde van hun scholieren.

Deze maatregel treft het Fons Vitae en Sabine Fröhlich in het bijzonder wel. Sabine was de enige volbloed joodse scholiere van het katholieke Fons Vitae. Het schoolbestuur verzet zich tegen haar vertrek omdat zij het feit dat Sabine joods is geen reden vindt om haar van school te verwijderen. Het schoolbestuur wordt daarin gesteund door de katholieke Amsterdamse Schoolraad en de katholieke onderwijsbond onder leiding van de Karmeliet Titus Brandsma. Sabine blijft zo voorlopig op het Fons Vitae en krijgt met Kerstmis 1941 nog een (goed) rapport.

Wat was de rol van katholieken in het verzet?

"Naarmate bestaande definities 'illegaliteit' en 'verzet' verder zijn gedifferentieerd in het (lokaal en regionaal) historisch onderzoek, kwam naast het georganiseerde verzet ook een 'verzorgende illegaliteit' in beeld. Deze was gericht op het creëren van en in stand houden van basale voorzieningen voor onderduikers, onder wie joden. Vanuit deze verruimde definitie kan het aandeel van katholieken, de geestelijkheid inclusief, in de illegaliteit opnieuw worden bezien: van volkomen afzijdigheid, zelfs onverschilligheid tot grote actiebereidheid. Katholiek verzet verliep langs vertrouwde lijnen van parochies, kloosters, grote gezinnen en viel in het leven van alledag nauwelijks op. Uit dit gegeven is, paradoxaal genoeg, ook verklaard waarom joden relatief grotere overlevingskansen hadden in een katholiek dan in een protestants milieu." Uit: "Gods Predikers, dominicanen in Nederland", p.378, Marit Monteiro 2008

Rechts: **Titus Brandsma** (1881–1942). Brandsma groeide op in het Friese Oegeklooster (bij Bolsward). In 1898 trad hij in bij de karmelieten. In 1923 werd Brandsma hoogleraar aan de in dat jaar gestichte Katholieke Universiteit Nijmegen. Al voor de Tweede Wereldoorlog waarschuwde Brandsma voor de gevaren van nazisme en rassenhaat. In 1941 verzette hij zich tegen het verwijderen van joodse leerlingen en bekeerlingen van katholieke middelbare scholen. Datzelfde jaar organiseerde hij het verbod dat aartsbisschop De Jong uitvaardigde tegen het opnemen van NSB-advertenties in katholieke dagbladen. Brandsma werd in januari 1942 gearresteerd en enkele maanden later overleed hij in het concentratiekamp Dachau. In 1985 werd Brandsma als martelaar door paus Johannes Paulus II zalig verklaard.



Wanneer het dragen van een ster voor joden verplicht wordt gesteld, wordt het voor Sabine echter te gevaarlijk om naar school te gaan. Ze werkt nog enkele maanden thuis, waar haar vriendinnen haar huiswerk ophalen, maar in de zomer van 1942 moet ze onderduiken. Eerst op de zolderkamer van haar lerares, Agnes Scholte, en later op onderduikadressen in de kop

van Noord-Holland. Zoals een priester wordt geacht te zorgen voor zijn schapen, zo zorgde juffrouw Scholte voor haar leerlinge. Het is dan ook niet voor niets dat Sabine na de bevrijding juffrouw Scholte als eerste bezoekt wanneer ze na de lange fietstocht in Amsterdam aankomt. Lang zal ze echter niet in Amsterdam blijven. In 1946 trouwt Sabine in de Amsterdamse Agneskerk met een verzetstrijder. Met hem verhuist ze een jaar later naar de Verenigde Staten . Daar bouwt ze met haar man een bloeiend bloembollenbedrijf op en wordt haar dochter Agnes geboren, genoemd naar haar peettante, Agnes Scholte. Deze Agnes schrijft in 2001 de geschiedenis van haar familie op, waardoor het verhaal van haar moeder, Sabine Fröhlich, bewaard is gebleven.

KATHOLIEKE VROUWEN OP WEG NAAR DE MACHT

Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het Fons Vitae Lyceum, verscheen deze maand een boek over de geschiedenis van deze school, de eerste Amsterdamse katholieke middelbare school die meisjes voorbereidde op de universiteit. De school begon in september 1914 in de Vondelstraat, nadat de zusters Franciscanessen uit het Limburgse Heythuysen door de vrouwen van Amsterdams katholieke elite, verenigd in de R.K. Diocesanen Vrouwenbond, waren gevraagd daarvoor naar Amsterdam te komen. Deze elite van bankiers –en textielfamilies (die aan de wieg stonden van Vroom&Dreesmann, C&A, Peek&Cloppenburg, Kreymborg, Vos, Lampe en de Winkel van Sinkel) woonde in die jaren rond het Vondelpark. De school begon als H. Hartcollege in een woonhuis in de Vondelstraat 35 en zou 10 jaar later verhuizen naar de Reijnier Vinkeleskade. Daar kocht ik onlangs op het schoolplein het boek (dat niet in de winkel te krijgen is) van een lerares.



Boven: Vondelstraat 35, 1924.

De school opende voor katholieke meisjes voor het eerst de mogelijkheid om een maatschappelijke positie te verwerven. Het was de tijd van de Eerste Feministische Golf en van een generatie van jonge intellectuele katholieken die actie wilde. Gestreefd werd door de zusters naar het vormen van “bescheiden, flink ontwikkelde vrouwen”. De lat werd hoog

gelegd. De school moest zich bewijzen tegenover het Stedelijk Gymnasium op de Weteringschans en het vijf jaar eerder voor jongens gestichte katholieke Ignatius lyceum van de Jezuïeten. De zusters werden pioniers van het katholieke hogere middelbare onderwijs (HBS en Gymnasium) voor meisjes. Ook voor de zusters zelf was het aanpoten (ze hadden nog maar net met hard werken en discipline de diploma's gehaald die nodig waren voor het geven van onderwijs aan een HBS). Ter versterking van het docentencorps kwamen er ook lekendocenten. Een deel van de leerlingen was in de eerste jaren van buiten Amsterdam en woonde in het aan de school verbonden internaat. De zusters die het onderwijs gaven logeerden voorlopig in het nabijgelegen (en vorig jaar helaas afgebroken) Bernardusgesticht. Gekerkt werd in de nabijgelegen H. Hartkerk (de Vondelkerk).



Links: de eerste school van het Fons Vitae aan de Vondelstraat. Rechts: de kleine leslokalen in dit gebouw (in feite een woonhuis)

De zusters gaven de pioniersgeest door aan de scholieren. Wat opvalt bij veel scholieren van de eerste jaren zijn de zelfverzekerde blikken. Alsof ze voelden dat de ogen van de zusters en van katholiek Amsterdam op hun prestaties gericht waren. Sommigen kijken serieus, anderen geamuseerd. Steeds is er levenslust. Volgens de voorschriften van die tijd hooggesloten en met lange mouwen maar wel ieders eigen keuze, net als de haardracht, die toen voor het eerst ook al kort kon zijn. Sommigen lijken op de Suffragettes de uit Engeland en Amerika bekende "wilde vrouwen" die in die tijd streden voor het vrouwenkiesrecht. De vooruitstrevende gedachten van de meisjes zijn bekend via het schoolblad Knoppen en dagboeken. Jaren later (1951) kiezen de jongedames zelf de nieuwe naam van hun school. Het wordt Fons Vitae, Bron van Leven.



Links en midden: de meisjes van Vondelstraat 35, 1924. Rechts: de 1913 door Scotland Yard gearresteerde Suffragette Lilian Lenton.

De schooldag begon met een H.Mis in de kapel van de school. Ook op de feestdagen van de H. Franciscus (september) en het H. Hart (juni) en in de op missie, apostolaat en maatschappelijk werk gerichte verenigingen van deze scholieren kwam het katholicisme tot uitdrukking. Verder zijn er gelegenheidsfeesten, zoals het Blikken Feest dat in 1920 door de internen in de achtertuin van de school werd gehouden. In Tableaux Vivants laten ze zien wat ze later willen worden: tandarts, apotheker, advocaat, lerares en politica. De scholiere Toetie Feitz wil de politiek in (in 1920 speelde het debat over het vrouwenkiesrecht!). Zij draagt een sandwichbord met de tekst: *"Steunt de Katholieke Staatspartij. Kiest mevrouw Dr. Feitz"*. De jongedames hielden woord. Ze zouden de wereld helpen veranderen. Sommigen traden in bij de Franciscanessen van Heythuysen en zouden aan volgende generaties scholieren aan het Fons Vitae les geven. Velen kozen voor farmacie, geneeskunde, tandheelkunde, biologie of wis- en natuurkunde. Zij werden de eerste vrouwelijke katholieke artsen en apothekers van Amsterdam. Anderen kozen voor een taalstudie of voor de in 1921 opgerichte R.K. School voor Maatschappelijk werk en gingen de politiek of het bedrijfsleven in.



Het woonhuis aan de Vondelstraat werd al snel te klein. Met hulp van de gemeente Amsterdam, waar de Rooms Katholieke Staatspartij met Carl Romme aan het hoofd toen goed vertegenwoordigd was, kan in 1925 in het nieuwe zuiden van Amsterdam het huidige Fons Vitae worden geopend, een voor die tijd modern gebouw met gymzaal, laboratorium en kapel. Zowel kapel als leslokalen worden door mgr. Stroomer, in feestgewaad en bijgestaan door vier priesters, ingezegend. Oud-leerlingen schenken glas-in-loodramen van Han Bijvoet. Een communiebank, gemaakt in het Utrechtse atelier Brom, wordt geschonken door mevrouw Dreesmann-Peek. De bibliotheek is een geschenk van Vroom & Dreesmann. De meisjes moeten in die tijd kiezen tussen de literair-economische (HBS-A) en mathematisch-fysische richting (HBS-B), maar zij besteden ook veel tijd aan sport en toneel. In plaats van het korfbal in de achtertuin van Vondelstraat 35 kwamen er bij de nieuwbouw 2 tennisbanen.



Links: redactie van Knoppen 1921. Vlnr: Stanny Heijlink, Toetie Feitz, Margriet v.d. Heuvel, Bep Damen, Marietje Vriens en Jeanne Romme.

In 1928 start een gymnasiumafdeling. Ook is er een voorbereidende klas, waarin leerlingen uit lagere katholieke milieus hun achterstand, bijvoorbeeld in Frans, kunnen wegwerken om zo het toelatings-examen te halen. Het Fons Vitae had geen elitair maar een emanciperend karakter. De scholieren verbreedden er hun zicht op de wereld. In 1931 letterlijk als een met circus Sarassani meegereisde groep van Sioux indianen onder leiding van Chief White Buffalo op uitnodiging van pastoor Van Miert met de scholieren de ochtendmis viert. De “diepgelovige natuurmensen” maken grote indruk. Daarna volgt een gezamenlijk ontbijt waarbij niet onopgemerkt blijft dat de indianen zich het ontbijt goed laten smaken (de scholieren merken een klein indianenmeisje op dat flink onder de jam zit en zien de Indianen alles wat overblijft (na een dankwoord) naar goed indianengebruik meenemen).



Links: de bezoekende Sioux in gebed in de kapel van het Fons Vitae. Rechts: de meisjes in het nieuwe practicumlokaal

Deze eerste jaren van het Fons Vitae vielen samen met de periode van de katholieke doorbraak. In 1918 studeerden nog maar 39 katholieke meisjes aan een Nederlandse universiteit (op een totaal van 1.144 studenten). Een jaar later kregen de eerste meisjes van het Fons Vitae hun diploma en in 1923 opende de Katholieke Universiteit Nijmegen haar deuren. In 1924 deed Corrie Liedmeyer eindexamen aan het Fons Vitae. Zij promoveerde enkele jaren later als eerste religieuze aan de Universiteit van Amsterdam. Weer enkele jaren later werd ze de nieuwe rectrix van het Fons Vitae.



Links: de nieuwbouw van het Fons Vitae (1924) nog zonder de kloostervleugel. Rechts: de opening van het Fons Vitae in de moderne gymzaal met op de voorgrond o.a. de rector van het Ignatius College, pater H. Kitselaar, minister Rutgers en de katholieke voorman Carl Romme. Agnes Scholte ijverde in de jaren dertig via 'De Sleutelbos', een katholieke vrouwenclub, tegen het wetsvoorstel-Romme dat beroepsarbeid van gehuwde vrouwen wilde verbieden. Deze foto's en de meeste andere zijn uit het archief van het Fons Vitae.

Onderwijs, politiek en zorg waren toen nog strikt gescheiden en op basis van levensbeschouwing georganiseerd. Deze periode wordt wel als star en gesloten gekenschetst, maar wie naar de meisjes op de foto's uit 1924 kijkt en hun verhalen leest, ziet toch wat anders. Natuurlijk waren er in die tijd kledingvoorschriften, werden contacten

met jongens vermeden en was er angst om de “danswoede” van de jaren twintig, maar ik sluit niet uit dat deze strijdsters met hun door de zusters gestimuleerde ambities het maatschappelijk misschien wel verder hebben geschopt dan veel vrouwen in onze tijd.



Links: roeien op de Amstel met gymnastieklerares Jo de Boer. Jo de Boer, was een vrijgevochten (niet-katholieke) dame die motor reed en in 1924 aan de Olympische Spelen in Parijs deelnam. Rechts: de eerste gemengde fuiven in de jaren zestig met de jongens van het Ig.

Het vrijgevochten karakter lijkt vanaf de jaren dertig en veertig wat te worden ingetoomd. Op de schoolfoto's zijn de blikken van de jongedames al een stuk braver. Het schoolbestuur toont echter weer de bravoure van het eerste uur wanneer in 1941 de Duitse Rijkscommissaris eist dat joodse kinderen in afzonderlijke joodse scholen worden ondergebracht. Het Montessori Lyceum verliest daardoor eenderde van haar leerlingen en het Amsterdams Lyceum en het Vossius Gymnasium nog meer. Het katholieke Fons Vitae weigert echter, met steun van de door Titus Brandsma geleide katholieke onderwijsbond. Sabine Fröhlich, dochter van uit Duitsland gevluchte joden van wie de moeder katholiek is geworden, blijft op het Fons Vitae (kort daarvoor was haar broer overigens al in het concentratiekamp Mauthausen vermoord, waarna Sabine op school kwam met een rode jurk die ze zwart had geverfd). Enkele maanden later, als de Jodenster verplicht wordt, kan Sabine de school toch niet meer bezoeken. Haar vriendinnen zorgen een tijdje als koerier voor het huiswerk, maar als in 1942 de razzia's beginnen duikt ze onder in een klooster in Brabant. Daarna op de zolderkamer van een lerares, Agnes Scholte, en op andere onderduikadressen in de kop van Noord-Holland. Zoals een priester wordt geacht te zorgen voor zijn schapen, zo zorgde Agnes Scholte voor haar leerlinge. Kort na de bevrijding rijdt Sabine dapper op een oude fiets (met fietsbanden van stukgesneden autobanden) vanuit de kop van Noord-Holland terug naar Amsterdam. Eerst bezoekt ze juffrouw Nolte en daarna haar oud-klasgenoten, met wie ze een bevrijdingsoptocht organiseert.



Links: Agnes Scholte. Als geschiedenislerares las zij in de jaren dertig met haar leerlingen de kranten en overhoorde zij de leerlingen op sociale kennis. Ook bezocht zij met hen de Tweede Kamer en maakte ze met hen wandelingen door het historische Amsterdam. Rechts: Sabine Fröhlich onverstoord voorop met de vlag van het lyceum in een tocht enkele dagen na de bevrijding. In 1947 verhuist ze naar de Verenigde Staten, waar haar dochter Agnes geboren wordt, genoemd naar haar peettante, Agnes Scholte.

Een jaar later zou Agnes Scholte voor de Katholieke Volkspartij (KVP) lid van de Tweede Kamer worden. Daar zet ze zich 15 jaar lang voor onderwijs en rechten van vrouwen in: in 1957 stemde zij als vrijwel enige van de KVP-fractie vóór het schrappen van een artikel over het ontslag van gehuwde onderwijzeressen. Kort daarop begint de vernieuwingsdrang van de jaren zestig met de strijd tegen het gezag van kerk en overheid. De zusters verklaren zich aanvankelijk tegenstander van gemengd onderwijs, maar zij kunnen het tij niet keren. In 1968 draagt zuster Cherubine het rectoraat over aan docent Ben van Gessel en in 1970 komen de eerste jongens op het Fons Vitae. Zowel het Fons Vitae als het Ignatius Gymnasium worden gemengde scholen. Daarvoor was er al een gezamenlijk gemengd koor, het Fons -en Igkoor, dat onder leiding van de in 1969 uitgetreden Jezuïten Huijbers en Oosterhuis de Amsterdamse Dominicuskerk als thuisbasis kreeg en aan de basis stond van de liedjes in de volkstaal die de katholieke kerken in de jaren zeventig zouden veroveren. Maar dat is weer een ander verhaal. Wat van de eerste periode in de jaren twintig blijft hangen is vooral de bewondering voor de inzet van de meisjes, zusters en lekenleraren om met bescheiden middelen te strijden voor de positie van vrouwen en toch ook de vraag of het gescheiden onderwijs en het feit dat het Fons Vitae jarenlang door vrouwen werd gerund niet mede het succes van de eerste jaren verklaren.



Centrum voor de Sociale Leer van de Kerk

Uitnodiging

Het Centrum voor de Sociale Leer van de Kerk nodigt u van harte uit voor haar studiemiddag

‘Europa, méér dan een economische eenheid’

Oriëntaties vanuit de Katholieke Sociale Leer

29 mei 2015

In zijn rede tot het Europees Parlement op 25 november 2014 gaf paus Franciscus “een boodschap van bemoediging om terug te keren naar de vaste overtuiging van de stichters van de Europese Unie, die een toekomst voorzagen op basis van het vermogen om samen te werken om verdeeldheid te overbruggen en vrede en broederschap tussen alle volkeren in dit werelddeel te bevorderen. In het hart van dit ambitieuze politieke project stond het vertrouwen in de mens, niet zozeer als burger of economisch middel, maar in de mens als personen met een alles overstijgende waardigheid”.

Een bewogen oproep gezien de actuele uitdagingen voor Europa als globalisatie, vluchtelingen, emigratie, nationalisme, EU grensconflicten, etc. Paus Franciscus hecht, in navolging van zijn voorgangers, groot belang aan de christelijke identiteit van Europa om haar toekomst zeker te stellen. Europa is immers meer dan een economische eenheid. Aandacht is nodig voor een solidaire samenleving, voor werkgelegenheid en een rechtvaardige inkomensverdeling, voor het milieu, voor godsdienstvrijheid, etc. Het streven naar een goede Europese samenleving, naar een Bonum Commune, is niet alleen een taak voor de politiek en de staat. Iedereen is

medeverantwoordelijk voor een rechtvaardige samenleving; een samenleving die iedere mens in staat stelt zijn of haar persoonlijke vervolmaking vollediger en gemakkelijker te verwezenlijken.

Deze achtste studiemiddag van het Centrum voor de Sociale Leer van de Kerk wil aandacht besteden aan de grondslag van de Europese Unie, haar joodse-, christelijke- en humanistische bronnen. Ingegaan wordt op de ideeën van haar grondlegger Robert Schuman. Zijn idee voor de vorming van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal was primair bedoeld om de vrede in Europa te bestendigen ten gunste van de heropbouw van Europa. De huidige Europese Unie lijkt echter georiënteerd te zijn op economische belangen. Tijd voor een 're-ideologisering' van het Europa-debat. Waartoe dient Europa nu de verzoening een feit is geworden, de wederopbouw geslaagd is en het goddeloze communisme verslagen?

Belicht wordt de rol van de verenigde bisschoppenconferenties van de landen die lid zijn van de Europese Unie. Doelstelling en de actualiteit in pastorale vraagstukken die de Europese Unie aangaan komen aan de orde. De actuele ontwikkelingen in Oost-Europa worden gezien vanuit de Sociale Leer. Heeft religie en nationale gezindheid, beide destijds onderdrukt, in de post-communistische samenleving geleid tot een politiek-religieus-nationaal fundament en daarmee als alternatief voor de westerse samenleving die zich kenmerkt door een maakbaarheidsvisie?

Wie, wat, waar, wanneer en hoe

De studiemiddag wordt georganiseerd door het **Centrum voor Sociale Leer van de Kerk**.

Uitgenodigd zijn allen die zich om welke reden dan ook door dit thema aangesproken voelen.

Wanneer: 29 mei 2015

Tijd: 13.00-17.00 uur

Toegang: vrij, na afloop deurcollecte (ter bestrijding van de onkosten)

Plaats: De Tiltenberg, Zilkerduinweg 375, 2114 AM, Vogelenzang

Connexxion bus 9, éénmaal per uur, vanaf station Heemstede 12:09, halte Bartenbrug 12:20.

Aanmelden (verplicht) vóór 15 mei 2015 op info@cslk.nl of op 0252-345345 (Tiltenberg).

PROGRAMMA

13.00 - 13.30 uur	Ontvangst en registratie
13.30 - 13.40 uur	Opening en inleiding door ing. Ph. S. Weijers BScR
13.40 - 14.10 uur	‘Schuman’s referentiekader voor de EU van nu’, Dr. M. Krijtenburg
14.10 - 14.50 uur	‘Waarden en Religie, wat hebben die te maken met de EU?’, Mr. J. J. A. M. van Gennip
14.50 - 15.05 uur	Pauze
15.05 - 15.30 uur	‘De plaats, taken en betekenis van COMECE in de Europese Unie’, Mgr. Mr. Drs. Th. C. M. Hoogenboom
15.30 - 16.00 uur	‘Katholieke sociale leer in Oost-Europa; tussen gelovige inspiratie en geseculariseerd christendom’, Drs. F. Hoppenbrouwers
16.00 - 16.30 uur	Paneldiscussie en uitwisseling met de zaal
16.30 – 17.30 uur	Afsluiting en drankje

Personalia

Mr. J. J.A. M. van Gennip, vml. Senator van het CDA (1991-2007), voorzitter Socires (1)

Dr. Mgr. Mr. Drs. Th. C. M. Hoogenboom, hulpbisschop van het Aartsbisdom, lid COMECE (2)

Mr. Drs. F. Hoppenbrouwers, projectleider bij Stichting Communicantes (3)

Dr. M. Krijtenburg, docent Hogeschool en onderzoeker European studies, The Hague University
(4)

Ing. Ph. S. Weijers BScR, permanent diaken en vice-voorzitter van het CSLK

- (1) www.parlement.com/id/vg09llp5wjzj/j_j_a_m_jos_van_gennip, www.socires.nl
- (2) aartsbisdom.nl/organisatie/pages/MgrHoogenboom.aspx, www.comece.org
- (3) communicantes.nl
- (4) www.campusdenhaag.nl/crk/promovendi/mkrijtenburg.html